

Н. БУХАРІН ПРО Ф. ДЗЕРЖИНСЬКОГО.

Вмер Дзержинський. Загорівся останньою палкою промовою, пролив на всіх вогонь своєї бурхливої душі... і згорів в цьому полум'ї, зник на завжди, штовхав навіки.

Ось, моя живий, стоїть він на трибуні. Сухорлявий, енергійний, увесь, мов натягнута струна. Його промова — не промова, а крик розуму й серця, крик сказаної волі й творчої пристрасті. Кожна цифра, брешить цю пристрасть. Кожне слово, немов спущена з титанів гостра стріла, впирається в голову товаришів.

Усі почували — ось людина, що віддається ділу уся цілком. Його самого для себе не має. Він не дивиться в історичне дзеркало, як мабуть, ті, коли не дивився він і в просте дзеркало. Він розпустився в роботі. І ця робота, її потреби, її болячки, її труднощі — кричать таким вразливим криком, переконують, вливаються на поміч, спростовують, вимагають.

Дивний рум'янець грає на щоках, то спалахуючи наразі, то зникаючи. Гарячкові блищать очі, горять внутрішнім вогнем і разом з тим такі хворі. Обличчя — суворе й енергійне — революційного борця, відданого до кінця, до мотилів (обличчя "фанатика" — сказали б філістери).

Палка мова, палка жестикуляція, могутній напор волі... та дивлячись.

Що це з ним? Руки якось судорожно хапуються за серце, немов хочуть вирвати білий, що ссе його. І йдуть голос, що брешить так палко, майже екзальтовано, раптом стає тихий, майже, як пішпит. Крапельки поту котяться по лобі, темнішають, течуть униз.

Адже так буває з ним завжди — заспокоює себе з болісною тривогою, дивлячись на улюбленого, щирого товариша. А внутрішній голос зловисто говорить: "засуджений, засуджений". І тяжкий біль тисне за серце... З тяжким передчуттям ішов і з умиротворенням Фелікс. Вже сказали, що йому стало але. Не хотілося турбувати — бо ж тут треба абсолютного спокою. А фатальне передчуття все росло й росло... і наразі телефонний дзвінок: "Дзержинський умер".

"Дзержинський умер". Чи знали ви, друзі й товариші, що людина?

В нас були герої; багато ще є міцних ставових людей в нашій "залізній когорті". Та Дзержинський був свого роду єдиний, і такого в нас більше немає. Немов киняча лава революції, а не проста людська кров текла й бурхала в його жилах. Дивно уявити собі Дзержинського сонним. Майже неможливо уявити його собі мертвим, бо це був справжній вогонь революції.

Яскравий, як смолоскіп, неугомонний, як ураган, що палив, як велика пристрасть.

Хто бачив Дзержинського стомленим? Хто бачив його бездіяльним?

Ці питання не про Дзержинського, бо він боровся, кипів завжди не знаючи ні випуску, ні відпочинку. Така вже була властивість його натури.

"Коли я працюю — я працюю увесь" — сказав він в своїй останній промові... і вмер. Такою роботою було все його життя. Революція вимагала жертв і революція цілком взяла Дзержинського.

З багатолітньою каторгою за плечима боровся звитяжений від кайданів Фелікс в бурхливій боротьбі великого 17-го року. Вспоминати цього суворого революційного бойця в той час. Безмілосердний до ворогів, завжди на сторожі, Дзержинський робив своє діло, відбивавши суворю рукою всі їхні напади.

Безсонні ночі. Постійна тривога. Постійна стиснута суха енергійна рука.

Вінна пильність. Величезна відповідальність і одночасно абсолютна відсутність пози хоча б і історичної.

Ніколи Дзержинський не грав в якісь Дантон чи Мараті. Він був простим, як рідко хто може бути простим. Він завжди робив те, що наказувала йому робити партія, яка була йому дорожча від усього на світі, для якої він жив і за яку він помер і через те саме Дзержинський назавжди буде — лицарем комунізму, його ніколи не забудуть.

І в Чека, і на транспорті, і на господарській роботі, і в партійній ЦК, і серед нас — являв Дзержинського як невідчужного відважного непохитного, як кришталю, чистого, прямого й отвертого. Він завжди йшов з відкритим чолом, говорив правду та був суворий і до себе і до інших, коли треба було бути суворим. Часто він говорив правду так, як ніхто не міг сказати її, опірч новітні, і він мав повне право на це.

Він завоював собі це право усім своїм життям справжньою сподвижниця революції, для якої революції все: і повітря, і світло, і саме життя.

Безкрайна і безмежна віра в творчі сили пролетарських мас керувала Дзержинським. Вона наповнювала його усього, вона захоплювала його цілком.

До краю, суцільна натура. Дзержинський ішов своїм шляхом, а надзвичайною і природною простотою. Тому він і користувався таким авторитетом, через те, так приваблива була його істота, через те його так і люблять.

Зовсім виключна чистість у відношенні до справи сподвижниця в цьому з величезним запашом щиро людської чутливості.

Істи до людей. Цей суворий на чальник Чека був справді приваблюючим людською істотою. Чудовим товаришем для кожного, хто йшов тернистим революційним шляхом.

Не так давно Дзержинський мав "відпуск". Цей "відпуск" полягав в тому, що Фелікс дві ночі обслуговував становидишні металообробні заводи. Із цього "відпуску" Дзержинський приїхав ще слабшим, бо певно ніхто так гостро, з таким душевним болем, з такою тривогою не переживав нашої хвилю, як цей борець. Він був кимось страждав за кожної, навіть найменшої, невдачі. Він на кожній кроці спростовував відому "народну мудрість", що говорить, ніби "своя сорока ближча до тіла".

Турбота про загальне, про велике й мале не вщипно гризла його і одночасно спонукувала його витрачувати всі сили до кінця, до якогось очайдуночного напруження.

Беручись за будь-яку справу з найбільшим сумлінням, Дзержинський забував геть чи про себе.

І він згорів, згорів як смолоскіп, що освітлює шлях до великого майбутнього людства.

За нашу партію, за її єдність, за диктатуру нашої класної жиди і вмерла ця найвидатніша людина.

Його головний заповіт: єдність, дружба, робота, творчість, боротьба.

І це буде! Буде невідання перемоги! Ця думка випливає незабутній образ дорогого товариша.

Прощай, наш рідний. Прощай, наш вірний борець!

Н. Бухарін.

З МІЖНАРОДНОГО РОБІТНИЧОГО РУХУ

ОБ'ЄДНАННЯ ПРОФСОЮЗІВ В БОЛГАРІЇ.

В Болгарії прийшло 21-го липня до об'єднання всіх професійних союзів, які тепер приймають назву: Загальний союз професійних організацій в Болгарії. До союзу приймають всіх робітників, без різниці їх політичних і релігійних переконань та нашої чи чужої.

Міжнародно-принциповий цього союзу вирішив конгрес, а тепер союз підтримує об'єднання Червоного й Амстердамського Професійних Інтернаціоналів.

КОНФЕРЕНЦІЯ СЛОВАЦЬКИХ КОМУНІСТІВ.

Конференція словацьких організацій чехословацької комуністичної партії, що відбувалася 25-го липня в Празі, ухвалила резолюцію, вимагаючи в ній волі самовизначення Словацької й закликаючи боротись проти фашизму.

ЗАБОРОНА КОМУНІСТИЧНИХ ГАЗЕТ В НІМЕЧИНІ.

Уряд Гінденбурга заборонив центральний орган Компартії Німеччини "Роте Фане" за надрукування вірша, за передрук якого вірша заборонено також на 14 днів комуністичну газету в Бремені "Арбайтер Цайтунг".

ЗА ВОЛЮ РОБІТНИЧОЇ ПРЕСИ.

В зв'язі з переслідуванням комуністичної преси в Німеччині, Компартія організувала 27-го липня по цілій Німеччині "День преси". У маніфестаціях та на зборах брало участь загально 75,000 робітників. У Хемніці збори, де були присутні около 18,000 осіб, ухвалили резолюцію проти заборони комуністичних газет у Ляйпцигу. Таку саму резолюцію

цію подали інші збори у складі 16 тисяч учасників.

У Хемніці та в Ляйпцигу сталися сутички з поліцією, що стала на захист фашистської ударної групи. Переведено багато арештів.

ХВИЛЯ СТРАЙКІВ В ПОЛЬЩІ.

В Польщі зростає хвиля страйків. У фабриці в Турку почався страйк. Робітники вимагають 50 процент набавки й запровадження 8-годинного робочого дня. Досі робітники в цій фабриці працюють по 12 годин на добу.

В Каліші застрайкували робітники всіх фабрик мережевого виробництва, вимагаючи 20 процент набавки заробітної плати.

В Лодзі загрожують страйком робітники джутових фабрик та залізничники вузькоколійної залізниці.

Дарма, що в текстильній промисловості тільки недавно полагодили конфлікт, проте серед лодзьких текстильників знову виникає заколот. На останній засіданні делегати від фабрик висловились за те, щоб поставити підприємствам нові вимоги, через недостатність одержаної 25 процент набавки.

Конфлікт називає також і в Томашеві. У Білостоці вибухнув страйк на двох фабриках, у зв'язку з несплатою робітникам заробітної плати. У Варшаві затягається страйк друкарів у друкарнях, що не працюють на газети. У Поморі робітники міських підприємств страйкують уже 5 тижнів.

ВІЗНИ БУНТУЮТЬСЯ З ГОЛОДУ.

Політичні в'язні, що збунтувались в польській тюрмі в Гравенці, розбиваючи обстановку кармер, кричали: "Ми голодуємо! Дайте нам хліба!" В тій тюрмі сидить багато українців.

НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

ТРАКТОРСКА СПРАВА НА УКРАЇНІ.

Через Париж недавно проїхала до Америки група інструкторів - трактористів, висланих урядом У.С.Р. для удосконалення на заводах Форда в Злучених Державах.

Співробітник української газети в Парижі відвідав т. Ол. Зазулю, керівника групи, який розповів йому так:

— Україна — країна ріднина і від нас, як у нас, не має такого значення удосконалення технічних способів оброблення землі. Між цими способами, як відомо, одно з перших місць займає тракторство.

Справою цією керує "Акційне Торговецьке Автомобільне Товариство" ("Автопромторг"), що має за мету поставити тракторами селян. Починаючи від 1925 р. воно ввезло на Україну 7,000 тракторів системи "Фордсон", які вже розділені поміж селянами всієї України.

Відповідні інструктори дають належні вказівки селянам і через спеціальні шестимісячні курси трактористів пройшло вже 4,500 селян.

Український Наркомзем поставив собі завданням підготувати освічених фахівців - інструкторів, які могли б між ними і ремонтувати трактори "Фордсона" на Україні. Для цього й іде наша група, яка працюватиме п'ять місяців на заводах "Фордсон" і таким чином матиме змогу вистудіювати його майстерні.

В 1926—1927 р.р. передба-

чається відкрити в 22 пунктах півтора місячні курси трактористів. Всього через курси пройде 5,000 до 6,000 осіб.

Наркомзем призначив певні суми для іспиту тракторів і вивчення трактористів.

Для забезпечення тракторів ремонтом передбачається відкрити 25 майстерень, з них 5-майстерень підсиленого типу.

Всього передбачається витратити на тракторопостачання та тракторо-обслуговування в 1926—1927 р.р. 11,533,945 карбованців.

НОВЕ ВОГНИЩЕ КУЛЬТУРИ.

В Києві урочисто відкрили літній майдан клубу радянських торговельних службовців там, де колись був губернаторський палац, колишня резиденція гетьмана Скоропадського. Це — добре устаткований і дуже гарний клуб робітників та службовців. По алеях губернаторського саду проходять тепер ті, що раніше туди не мали права й носа свого проткнути.

В саду грають три оркестри музики. Пахощі квітів наповнюють повітря. Два фонтани дають прохолоду. Є багато устаткування для спорту.

Здалеку блищить помешкання колишнього палацу — тепер читальня. Ліпні, золочені стелі дивуються з того, що сталося. З стін плакати закликають до будівництва нового культурного життя.

НА ЗЕЛЕНІЙ БУКОВИНІ.

Під цією назвою львівська "Рада" друкує цікавого листа свого червоноцього кореспондента, з якого довідуємось:

Взагалі українську мову усунуто звідусіль: зі шкіл, з церков, з урядів і з цілого публічного життя. В українських церквах відправа по-українськи може відбуватись тільки при так званих замовлених службах приватними особами,

а звичайна служба божа мусить відбуватись по-румунськи.

Українське життя загнано у темні закутки кількох приватних товариств та ще трохи проявляється на сторінках убогої української преси. З товариств існують в Чернівцях: "Бесіда", "Кобзар", "Жіноча Громада", "Міщанський Хор", "Народний Дім". В цих товариствах гуртується все, що є

національно активного. На провінції організованого товариства культурного життя майже нема.

З преси виходять: "Рідний Край", під редакцією Когута Льва, орган того табору, що колись звався національно-демократичним; "Хліборобський Голос", орган провінційальної організації румунської партії параністів, під редакцією Кракалі; "Боротьба", орган українських соціал-демократів. Найслабшою, але найбільш незалежною є остання газета, тому досить шириться серед робітництва і селянства.

Книжок українських тепер на Буковині майже не виходить, коли не рахувати календарів та нещодавно виданих двох збірок для шкіл. Календарі розходяться тисячами і це єдина лектура широкого народнього масу. При деяких товариствах існують бібліотеки, але в них нема нових українських книжок, виданих поза межами Буковини. Цензура не пускає на Буковину з закордону ніякої української газети. Випомк нестаткований і дуже гарний клуб робітників та службовців (петлюрівського) "Тризуба", на великі клопотання наддніпрянських емігрантів з під петлюрівського стягу.

(Ці клопотання, мабуть, були вже не так великі, бо "Тризуб", кажучи делікатно, має деяке торкання до румунських фондів.)

Зв'язку у Буковинців з безармійськими і закарпатськими (Мармарошніна) українцями нема ніякого. Румунська адміністрація дуже стежить за тим, щоб цього зв'язку не було, щоб від буковинських українців не пішла "українська зараза" і до Бессарабії та на Мармарошину. Як раніш так і тепер на Бессарабії і Мармарошині ніякого українського життя нема, принаймні про нього нічого на Буковині не чути.

Тому зрозуміла тягнатошого селянства на Схід, його надії на Велику Україну, про яку все-ж таки доходить слухи, що там нарід править по своїй волі і ніхто йому не забороняє його рідної мови.

Не забувайте про пресовий фонд української робітничої преси в Канаді!

Пікнік Відділу Товариства Української Робітничо-Фармерської Діти в Садборі, Онт.

І. Ю. КУЛИК.

СУЧАСНА УКР. ЛІТЕРАТУРА Й УГРУПОВАННЯ В НІЙ.

(Продовження.)

Не те було в Наддніпрянщині. Там ще не скоро зауважили українські письменники нову, соціальну силу — пролетаріат. Вони продовжували оспівувати старовину й ідеалізувати селянство, а, помічаючи процес руйнування сільського господарства, вони лиш побачили в цьому привод до нових скарг, нарікань і плачів. Так зустріли змінені часи й умови в Україні М. Старицький, Б. Грінченко, Модест Левицький. Ріжниця між цими трома останніми й їх попередниками була в тім, що вони були активнішими й протиставили громадську просвітницьку працю серед селянства попередньому "запальному патріотизмові", висміяному поетом В. Самійленком. Пролетаріатів від того дрібнобуржуазного "просвітництва" легше не було. Зовсім ті зміни не відбилися на творчості дочок М. Старицького — Л. Старицької-Черняхівської, Дніпрової-Найків (Л. Василевської), й низці інших, менш значних письменників. Протестом проти туболення й злиднів дихали поезії Павла Грабовського, та й він добавив лиш селянство й кохався в старовину.

Остеронь інших тодішніх письменників стояла надзвичайно талановита Леся Українка (Лариса Косачівна-Квітчинна). Це була справжня

революціонерка, що гостро виступала проти гніту — соціального, політичного, релігійного. Вона не ідеалізувала минулого, не злітала до бунчука й булчука, не обмежувалась оспівуванням одного лише селянства, а захоплювала й життя чужих країн і, взагалі, дорівнювала великим європейським письменникам.

Треба ще зазначити, що два поети — Петро Стас (С. Черкашенко) і Микола Чернявський почали вже виводити в своїх творчості хвилю робітничого (шахтарів); але й їх ніяк не можна зараховувати до поетів пролетаріату.

Чим пояснюється той факт, що Галичина вже в 70-их роках 19-го століття мало свого співця пролетаріату, а Наддніпрянщина, де того пролетаріату було значно більше, не спромоглася на своїх співців робочого людю й через десятиліття після того?

Очевидячки, причина тут була в тім, що в Галичині той пролетаріат залишився українським, живив українську мову. А в Наддніпрянщині миста було зросійським, все українське було заборонено, русифікувалось й ті маси, які прибували, як вільні робочі руки, з села на міські фабрики й шахти. Українська мова захавалася лише по селах та по невеличких гуртках української міської інтелігенції (про яку мова далі). Робітничество це не було споживачем українського письменства, отже й творці цього письменства не дбали про викликання й задоволення потреб робітництва в мистецтві.

МОДЕРНІСТИ І ПЕРША РЕВОЛЮЦІЯ.

Але загальний потяг людності з села у мі-

сто давав себе ступнево все більше почувати. По містах витворювались все численніші групи мешканців, котрі вживали українську мову. Це була молода українська інтелігенція — службовці державних і приватних інституцій, лікарі, учителі то-що. Конкуренція російської інтелігенції, підтримуваної русифікаційною політикою царського уряду, не давала їй молодій українській інтелігенції висуватись, займати відповідні посади по містах; через те ця українська інтелігенція, почувачись ображеною й обмеженою в правах, переймалася ненавистю до російського, цупко трималася українського націоналізму, мріяла про повстання самостійної України, в якій всі ті інтелігентні могли-б заповнити цілий державний апарат, зайняти всі посади.

Ця міська інтелігенція, як і взагалі українське міщанство, потребувала своєї літератури. Із кол'ї вийшли нові письменники, котрі кинули оспівувати сільський побут і писали про життя інших верств населення — міського, наслідували західних співців міста, котрі називалися модерністами (тоб-то сучасниками); цю назву модерністів улаштували й українські нові міські письменники.

Одним з перших був Михайло Коцюбинський, значний, яскравий талант. Він не дурився й села. Чимало писав він про бєсарабських і кримських селян, освітлював у своїх творах і життя закордонних країн. Але він розумів, що одним селянством обмежуватись не можна й вже на початку 20-го століття писав таке до Панаса Мирного:

"За сто літ свого існування новіша літе-

ратура наша... живилась переважно селом, сільським побутом... Селянин, обставини його життя, його нескладна здебільшого психологія — ото майже все, над чим працювала фантазія, з чим оперувала досі талант українського письменника."

Таке обмеження сфери творчості нераз підкреслювалось не тільки критикою, але й інтелігентним читачем, який, до слова кажучи, в останні часи значно виріс... Наш інтелігентний читач має право сподіватись од рідної літератури ширшого поля обсервації, вірного малюнку сторін життя усіх, а не одної якої верстви суспільності, бажав би зустрітись в "творчості красеного письменства нашого з обробкою тем філософічних, соціальних, психологічних, історичних і інших".

Такі погляди Коцюбинського поділяли вже тоді й деякі інші письменники: наведеного листа разом з ним підписав М. Чернявський, а настрій молодшої генерації письменників висловлює поет Микола Вороний, котрий випустив 25 літ тому навіть спеціальний "маніфест" до українських письменників, закликаючи відмовитись від оспівування сільського побуту й творити на зразок західних модерністів.

Так зародився український модернізм, що до нього-прилучилася й частина "просвітян".

(Далі буде.)

Не забувайте про пресовий фонд одинокі української робітничої преси в Канаді — "Українських Робітничих Вістей"!

ЧИ ВИ ВЖЕ ЧИТАЛИ

найновішу книжку відомого робітничого письменника М. ПРЧАНА

КАРПАТСКА НІЧ

що недавно вийшла з друку? Якщо ждете її ви самі, або ваші знайомі, то поспішайте купити, а буде мати корисну книжку в хаті. Не тратьте вона вартості навіть тоді, як ви не речитаете її. Це довша повість з воєнних часів в Галичині з життя робітництва в Америці. Коли читаете, то не можете так довго не перечитати до інших. Письменник М. Прчана сам пережив війну і вірно описує всі її страшний події в старому краю. Читачи "Карпатську ніч" ви рівночасно багато вчитесь і то в найбільш приступний спосіб, бо ціла книжка написана незвичайно зрозумілою мовою. Надрукована вона на найкращому папері, окладина з артистичним малюнком відвох кохавців.

Купіть, а ніколи не пожалуйте! Розповсюдуйте серйозно книжку.

ЦІНА 50 ЦЕНТІВ ЗА КНИЖКУ.

Замовлення з грішми посилати на таку адресу:

Ukrainian Labor News
Cor. Pritchard & McGregor
Winnipeg, Man.